

Analiza stanja turizma i turističke mogućnosti grada Slunja

Stipetić, Marijo

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:042919>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

MARIJO STIPETIĆ

ANALIZA STANJA TURIZMA I TURISTIČKE
MOGUĆNOSTI GRADA SLUNJA

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2017.

Marijo Stipetić

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Stručni studij ugostiteljstva

Analiza stanja turizma i turističke mogućnosti grada Slunja

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Osnove turizma

Mentor: dr. sc. Silvija Vitner Marković, prof. v. š.

Matični broj studenta: 0618606143

Karlovac, prosinac 2017.

ZAHVALA	I
SAŽETAK	II
SUMMERY	III
1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja podataka.....	1
1.3. Struktura rada.....	1
2. TURIZAM GRADA SLUNJA KROZ POVIJEST	2
2.1. Stari grad Slovin.....	3
2.2. Napoleonov magazin.....	6
2.3. Konačna preobrzba.....	7
3. DOSTIGNUT STUPANJ RAZVOJA TURIZMA GRADA SLUNJA	9
3.1. SMJEŠTAJNI KAPACITETI GRADA SLUNJA.....	10
3.1.1. Hotelska ponuda.....	11
3.1.2. Privatni smještaj.....	15
3.2. UGOSTITELJSKI OBJEKTI PREHRANE I TOČENJA PIĆA.....	15
3.2.1. Barovi.....	15
3.2.2. Restorani.....	16
3.3. OSTVAREN TURISTIČKI PROMET GRADA SLUNJA (2015.-2016.).....	17
4. TURIZAM ZASNOVAN NA RASPOLOŽIVIM RESURSIMA GRADA SLUNJA	19
4.1. Planinarska staza šume i vode.....	21
4.2. Nordijsko hodanje.....	21
4.3. Jahanje, kuglanje i biciklizam.....	22
4.4. Kupanje na rijekama.....	23
4.5. Rafting, kajaking i kanu.....	23

4.6. Lov i ribolov.....	24
5. ZNAČAJ NACIONALNOG PARKA PLITVIČKA JEZERA ZA RAZVOJ TURIZMA GRADA SLUNJA.....	25
6. TURISTIČKI POTENCIJAL I MOGUĆNOST BUDUĆEG RAZVOJA TURIZMA U GRADU SLUNJU.....	29
6.1. Mogućnosti razvoja smještajnog kapaciteta.....	30
6.2. Mogućnosti razvoja ugostiteljske ponude (hrana i piće).....	31
6.3. Mogućnost razvoja turističke ponude (mlinice).....	32
6.4. Mogućnosti razvoja specifičnih oblika turizma.....	32
7. ZAKLJUČAK.....	34
POPIS LITERATURE.....	36
POPIS TABLICA.....	37
POPIS ILUSTRACIJA.....	38

ZAHVALA

Ovim putem se zahvaljujem svom nastavnom osoblju Stručnog studija ugostiteljstva Poslovnog odjela Veleučilišta u Karlovcu s kojima sam surađivao tijekom svog studija.

Nadalje, želio bih se zahvaliti i djelatnicima studentske referade na korisnim savjetima i napucima kojima su mi uvelike olakšali studiranje.

Posebnu zahvalu upućujem svojoj mentorici dr. sc. Silviji Vitner Marković na ukazanom povjerenju i susretljivosti tijekom pisanja ovog rada. Svojom stručnošću, strpljenjem i nadasve korisnim savjetima je značajno pridonijela kvaliteti ovog rada.

SAŽETAK

Slunj je grad smješten na državnoj cesti koja vodi od Zagreba prema Jadranskom moru kroz Karlovac i Nacionalni park Plitvička jezera. Grad Slunj svojim položajem i prirodnim obilježjima predstavlja svojevrsan uvod u svjetski poznata Plitvička jezera.

Ovaj rad daje pregled o dostignutom stupnju razvoja turizma na području grada Slunja, o resursima koje posjeduje i o vrstama te oblicima turizma koje razvija. U radu su izneseni podaci o turističkom potencijalu grada Slunja kao i o perspektivama razvoja specifičnih oblika turizma. Posebna pozornost posvećena je značaju Nacionalnog parka Plitvička jezera za turizam grada Slunja.

Ključne riječi: grad Slunj, turistički resursi, turistički potencijal, dostignut stupanj turističkog razvoja

SUMMERY

Slunj is a small town located on the road leading from Zagreb, through Karlovac and Plitvice Lakes to the Adriatic sea. With its location and natural features represent an introduction to the world famous Plitvice Lakes.

This paper reviews the development of tourism in the city of Slunj, the resources owned by the city of Slunj and the types of tourism. The paper present data of tourist potentials in the city of Slunj. Special attention is paid to impact of National park Plitvice Lakes on tourism in the city of Slunj.

Keywords: Slunj, tourist resources, tourist potentials, level of tourism development.

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet završnog rada je turizam grada Slunja. Turizam grada Slunja postepeno se razvija i pridonosi gospodarskom razvoju grada. Upravo iz toga razloga proizlazi cilj rada, a to je analizirati turističke resurse i turističke mogućnosti grada Slunja, te ukazati na značaj Nacionalnog parka Plitvička Jezera u razvoju turizma grada Slunja.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja podataka

Podaci za izradu ovog rada prikupljeni su iz stručnih izvora. Koristile su se knjige, udžbenici, članci iz područja turizma. Uvelike su bile od pomoći web stranice koje istražuju ovu problematiku. Podaci su prikupljeni metodom desk istraživanja. Korištene su metode analize, sinteze, kompilacije i deskripcije.

1.3. Struktura rada

Rad je strukturiran u sedam poglavlja. Nakon uvoda, drugo poglavlje se odnosi na turizam grada Slunja kroz povijest. Treće poglavlje analizira dostignut stupanj razvoja turizma grada Slunja kao i postojeću ponudu smještajnih kapaciteta kao i ugostiteljskih objekata prehrane i točenja pića, te ostvareni turistički promet tijekom 2015. i 2016. godine. Četvrto poglavlje ističe mogućnosti razvoja turizma zasnovan na raspoloživim resursima. Peto poglavlje prikazuje značaj Nacionalnog parka Plitvička jezera za razvoj turizma grada Slunja. Šesto poglavlje se odnosi na turistički potencijal i mogućnosti budućeg razvoja turizma u gradu Slunju. U posljednjem sedmom poglavlju navedena su zaključna razmatranja.

2. TURIZAM GRADA SLUNJA KROZ POVIJEST

Grad Slunj se u pisanim izvorima prvi put spominje davne 1390. godine kao već utvrđeni grad, a 1409. zabilježeno je i naselje na suprotnoj obali Slunjčice. Grad se nalazi u sastavu Karlovačke županije i zauzima površinu od 392,54 km². Obuhvaća ukupno 67 naselja na području kojih živi 6.096 stanovnika. Prosječna gustoća naseljenosti je vrlo mala, samo 15,52 stanovnika po km² (prosjek Republike Hrvatske je 78,4 stanovnika/km²). Od ukupnog broja stanovnika 49,8% je ženskog stanovništva, a 50,2% muškog stanovništva. Kao jedinica lokalne samouprave Grad Slunj je ustrojen 1993. godine, dijeljenjem ranije općine Slunj na 3 nove teritorijalne cjeline: Grad Slunj, Općine Cetingrad i Rakovicu.¹

Grad Slunj je tijekom Domovinskog rata pretrpio velika materijalna i ljudska stradanja. Višegodišnja okupacija slunjskog područja (1991.-1995.), nanijela je uz ljudske žrtve i velika materijalna razaranja stambenih, javnih i gospodarskih zgrada, te infrastrukture. Oslobođenjem Slunja vojno-redarstvenom akcijom "Oluja" započelo se s obnovom obiteljskih kuća i stanova, gospodarstva i infrastrukture, te stvaranja ostalih preduvjeta za povratak prognanog stanovništva. Grad Slunj svrstan je u I. skupinu područja posebne državne skrbi.²

Slunj danas predstavlja urbano središte jugoistočnog dijela Karlovačke županije s većim brojem središnjih funkcija te mu stoga usko gravitiraju područja susjednih općina Cetingrada i Rakovice. Jedna od najznačajnijih turističkih destinacija Slunjskog područja su Rastoke koje su zbog svoje graditeljske, etnografske i povijesne baštine 1969. godine uvrštene u registar nepokretnih spomenika kulture kao povijesna ruralna cjelina (broj rješenja: R-RZG-0181). Na području Rastoka nalazi se najveća sedrena barijera na mjestu gdje se Slunjčica ulijeva i „rastače“ u Koranu. Slunjčica na svom putu kroz Rastoke stvara mnoštvo jezeraca, brzaca i slapova od kojih su najpoznatiji Hrvoje, Vilina kosa i Buk.

Slunj osim Rastoka ima i druge prirodne i kulturne resurse koje je moguće valorizirati u cilju razvoja turizma. Za sada je u Slunju bavljenje turizmom aktivno samo u vrijeme turističke sezone a vezano je uglavnom uz tranzitni turizam, odnosno smještaj turista koji su na

¹ Grad Slunj, www.slunj.hr, (24.08.2017.)

² Ibid

proputovanju do svojih krajnjih odredišta. Grad Slunj ima potencijal za razvoj turizma koji se zasniva na prirodnim resursima i potrebno je dobra koja se nalaze u prirodi turistički valorizirati.

Važno je istaknuti kako je prvi Hrvat osvajač olimpijske medalje porijeklom is Slunja. 1900. godine na Olimpijskim igrama u Parizu Milan Neralić osvojio je prvu olimpijsku medalju kao takmičar hrvatskog porijekla. Rođen je u Slunju 26. veljače 1875. godine. Školovao se u školi za vojne učitelje mačevanja u Bečkom Novom mestu gdje je zamijećena njegova upornost i nepokolebljiva volja za svladavanjem tehnike mačevanja. Od 1901.-1908. godine postaje glavni učitelj mačevanja u školi. Najveći dio života je proveo u Berlinu i Beču. Umro je u Bečkom Novom mestu 17. 02. 1918. godine.³

Kao turističko mjesto među prvim opisima Rastoka i Slunja sačuvanim u starim listovima, časopisima i knjigama na hrvatskom i stranim jezicima nalazimo zapise putopisaca, povjesničara i književnika.

2.1. Stari grad Slovin

Stari grad Slovin građen je za prvobitno stambenu namjenu feudalnih gospodara knezova Krčkih Frankopana, kao poligonalna, sedmerokutna građevina, unutar koje je postojala palača i vjerojatno pomoćne prostorije. Strateški povoljna pozicija na strmoj, stjenovitoj stijeni koju sa tri strane opasuje rijeka Slunjčica, iskorištena je kao bitan dio obrambenog sustava u 16. stoljeću, kada se zbog opasnosti od Turaka, grad dodatno utvrđuje s istočne strane vanjskim prstenom obrambenih zidova s polukulama i zaštitnom grabom.⁴

Početkom 15. stoljeća prvi puta se spominje slunjsko naselje na suprotnoj obali Slunjčice, otprilike na današnjem prostoru Trga Zrinskih i Frankopana. Njegovu najstariju jezgru čini duhovno središte – franjevački samostan s crkvom, vjerojatno na mjestu današnje župne crkve,

³ Turistička zajednica grada Slunja, www.tz-slunj.hr, (24.08.2017.)

⁴ Portal za kulturni turizam, www.kulturni-turizam.com (24.08.2017.)

te niz civilnih građevina okupljenih oko trga i opasnih zidom s južne i zapadne, nezaštićene strane. Obrambeno zide srednjovjekovnog naselja nije sačuvano. Iako razdijeljeni dubokim kanjonom te prometno povezani tek mostom preko rijeke Slunjčice, feudalni grad Slunj i slunjsko naselje činili su jedinstven povijesni, strateški i funkcionalni životni prostor sve do kraja 16. stoljeća, kada je naselje napadom Turaka potpuno razrušeno.⁵

Prostor Grada Slunja bio je naseljen još u prapovijesti o čemu svjedoče nalazi prapovijesnih gradina od kojih su najpoznatiji Suvi Slunj i Grkov Vrh koji se nalaze u neposrednoj blizini samog gradskog naselja. O vladavini Rimskog carstva na prostorima Slunja svjedoče ostaci rimskog naselja na Kneževu Brdu u naselju Točak, te fragmentarni nalaz rimskog epigrafskog spomenika ispod brda Kurjevac u naselju Gornje Primišlje. Značajniji razvoj na prostoru Grada započinje 1323. godine kada je kralj Karlo Robert darovao kao nasljedni posjed čitavu Drežničku županiju obitelji Frankopana. Frankopani su za potrebe vladanja tom novodobivenom zemljom izgradili dva središta – gradove Tržac na Korani i Slunj na Slunjčici.⁶

Početak 15. stoljeća, prije značajnijih upada Turaka u ove krajeve, već je bila definirana osnovna slika naseljenosti prostora s koncentracijom najvažnijih naselja uz tok rijeke Korane, te manjim dijelom uz Glinu i Mrežnicu. Krajem 15. stoljeća osjeća se početak drastičnih promjena koje će se tijekom 16. stoljeća odigrati na ovom prostoru, a koje su uvjetovane padom Bosanskog kraljevstva, te pobjedama Turaka u Krbavskoj i Mohačkoj bici koje su im omogućile nesmetane prodore na ova područja što je rezultiralo okupacijom i pustošenjem Slunja i franjevačkog samostana 1582. godine, te progonom i iseljavanjem stanovništva.⁷

Nakon izbora Ferdinanda Habsburškog za kralja započinje sustavna organizacija vojne granice te Slunj 1579. godine postaje sjedište kapetanije i od tog vremena dominantna točka i središnje naselje u širem prostoru što ostaje sve do danas.

Značajniji razvoj ovog prostora, poglavito nakon reorganizacije Vojne krajine posebno naglašava središnju ulogu administrativnog sjedišta vojnih vlasti. Slunj je podignut na rang pukovnije. U

⁵ Portal za kulturni turizam, www.kulturni-turizam.com (24.08.2017.)

⁶ Ibid

⁷ Ibid

samom Slunju u nekoliko se navrata popravlja utvrda, obnavlja se naselje na drugoj strani rijeke stvarajući jezgru urbanog naselja formiranu u srednjem vijeku. U ovo vrijeme formiraju se jezgre gotovo svih današnjih naselja, značajno se povećava stanovništvo što dovodi i do intenzivnije izgradnje na cijelom prostoru. Ruralno stanovništvo živi organizirano u specifične obiteljske zajednice - seoske zadruge. U ovo vrijeme započinje i značajniji razvoj gospodarstva s mlinarenjem kao najznačajnijom djelatnošću. To je vrijeme kada su u Rastokama (mjestu na sutoku Slunjčice i Korane) izgrađeni prvi mlinovi.

Slika 1. Stari grad Slovin

Izvor: Karlovački portal, www.kaportal.hr (24.08.2017.)

2.2. Napoleonov magazin

Početak 19. stoljeća obilježen je kratkotrajnom, ali značajnom francuskom vladavinom. Za vrijeme Francuske vladavine dat je značajan poticaj razvitku gospodarskih aktivnosti, a pored toga značajno je podignut nivo infrastrukture koja je prije svega građena za potrebe vojske –

ceste, mostovi, magazini i slični vojni objekti. Primjer razvoja infrastrukture je napoleonov magazine, impozantno kameno zdanje.

Slunjski stari grad izgubio je značenje kao vojna utvrda i od početka 19. stoljeća je napušten i neprestano propada. U to su se vrijeme već formirala sve mjesta i sela sa zaseocima koja i danas egzistiraju na području grada Slunja.

Slika 2. Napoleonov magazin

Izvor: Karlovački portal, www.kaportal.hr (24.08.2017.)

2.3. Konačna preobrazba

Konačna preobrazba nastaje tek nakon oslobođenja, izgradnjom magistralne ceste Karlovac-Plitvice i dalje prema Bihaću i Jadranu. Stvaraju se preduvjeti za brži privredni razvoj ovog područja, pa i samog Slunja. Međutim dugogodišnja zaostalost, neizgrađena infrastruktura i nedovoljno zanimanje za ulaganja u industrijske i privredne kapacitete na ovom području imalo

je za posljedicu stalno osipanje stanovništva. Osim toga, još ni danas nisu dovoljno istraženi prirodni resursi ovog područja, premda je u povremenim i po opsegu manjim istražnim radovima pronađeno prisutstvo raznih minerala (boksit, mangan, željezo i dr.) koji su se u manjim količinama eksploatirali prije rata. Čitavo poslijeratno vrijeme, pa i danas, s ovog se područja eksploatira prosječno oko 70.000 m godišnje šume, a da ni do danas na području općine nema niti jednog malo značajnijeg proizvodnog objekta drvene industrije. Sve je to utjecalo na daljnje privredno zaostajanje ovog područja u kojem su se razvijale uglavnom razne uslužne djelatnosti radi zadovoljavanja isključivo lokalnih potreba stanovništva (trgovina, ugostiteljstvo, saobraćaj, komunalni poslovi i sl.).⁸

U poslijeratnom razdoblju Rastoke su se našle u novoj situaciji. Izgradnjom električnih mlinova po selima izgubile su funkciju mlinarskog centra za ovaj kraj i ekonomsku moć kojom su svojedobno znatno utjecale na razvitak Slunja. Narušene su bitne karakteristike koje su Slunj i Rastoke činile jedinstvenom i skladnom arhitektonskom i prirodnom cjelinom. Izgradnjom dvaju novih mostova, estetski vrlo lijepih, ali s masom betona i zidova, te uz postojeće mostove i ceste razbijena je jedinstvena panorama Rastoka, a i Slunja. Nova cesta i mostovi dignuti su visoko iznad Korane i Slunjčice, tako da se iz nekoliko tisuća vozila, koliko ih katkad dnevno njima prođe, uopće ne vide vodopadi u kanjonima rijeka. Niti u funkcionalnom pogledu više ne odgovaraju za tako frekventnu cestu sjever-jug, jer je Slunj usko prometno grlo.⁹

Zbog nove privredne orijentacije stanovništva u Rastokama dolazi do napuštanja ili pak svojevoljnog preuređivanja mlinarskog i stambenog fonda. Uza sva upozorenja i ograničenja Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture, podignuti su neki objekti koji također narušavaju osnovne karakteristike Rastoka, po kojime su one bile jedinstvene i svojstvene.¹⁰

Izgradnjom prvih industrijskih kapaciteta započela je intenzivnija zaposlenost stanovništva u industriji, a značajno su se razvijale i ostale privredne djelatnosti, što je donekle utjecalo na porast općeg standarda, pojačanog zanimanja stanovništva i posebno društveno-političkih

⁸ Žalac, T., Rastoke na slapovima Slunjčice, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1990., str. 147

⁹ Žalac, T., op.cit. str. 153

¹⁰ Žalac, T., op.cit., str. 10

kadrova općine da se smjelije planira daljnji privredni razvoj i posebno komunalna infrastruktura koja je još i danas limitirajući čimbenik bržeg razvoja.

3. DOSTIGNUT STUPANJ RAZVOJA TURIZMA GRADA SLUNJA

Iz kratkog osvrt na stanje turizma u području grada Slunja može se zaključiti da u njemu osim Rastoka zajedno s ambijentalno pripadajućim dijelom rijeke Korane za sada nedostaju uređene prirodne i kulturno-povijesne atrakcije koje bi mogle privući znatniji broj turista. Pri tom je djelomično obnovljeni Stari grad Slunj i susjedni za sada zapušteni objekt Napolenovog magazina pa i kupalište uz Koranu sjeverno od njega, u biti dio destinacije Rastoka, odnosno urbanog dijela grada Slunja kao povijesne urbanističke cjeline. Ovaj manji sjeverni dio značajnog krajobraza Slunjčica, nizvodno od vodocrpne stanice u Slunju s Rastokama kao glavnom i jedinom u većoj mjeri turistički ciljanom atrakcijom čini ujedno i primarnu zonu turističkog razvoja na cijelom području grada Slunja.¹¹

Sukladno tome nužno je naglasiti da se danas Slunj nalazi na izrazito značajnom prometnom položaju zbog kojeg je izražen tranzitno prometni karakter grada. Kroz naselje prolazi državna cesta D1 (Zagreb-Split) koja predstavlja važan prometni pravac koji povezuje kontinentalni s južnim dijelom Hrvatske. Također, kroz Slunj prolazi cesta prema Velikoj Kladaši i istočnom dijelu Bosne i Hercegovine. Važno je istaknuti i povoljan prometni položaj Slunja, njegovu dobru prometnu povezanost i relativno malu udaljenost od velikih gradskih i poslovnih središta.¹²

Slunj je do sada pretežito bio mjesto koje su turisti posjećivali u prolazu na putu do konačne destinacije, u većini slučajeva na Jadran, ili na putu s odmora. Nekolicina koja bi se i odlučila prenoćiti, to im je bilo osigurano putem privatnog smještaja. Umjesto da bude mjesto tranzitnog turizma Slunj bi se trebao orijentirati prema drugim oblicima turizma, kao što je seoski turizam unatoč tome što su ruralna (seoska) područja godinama stagnirala u svom razvoju, čemu je doprinijela i devastacija tih područja u ratu. Kroz godine grad poticajnim mjerama pokušava

¹¹ Klarić, Z., Horak, S., Razvoj turizma na području značajnog krajobraza Slunjčice, Institut za turizam, Zagreb, 2010. str. 11.

¹² Turistička zajednica grada Slunja, www.tz-slunj.hr (24.08.2017.)

pomoći u razvoju seoskih područja, jer se time stvara preduvjet za bavljenje seoskim turizmom za što Slunj svakako ima potencijala.

3.1. SMJEŠTAJNI KAPACITETI GRADA SLUNJA

Pod smještajnim jedinicama podrazumijeva se skup opremljenih prostoriya unutar ugostiteljskog objekta za smještaj, koje se stavljaju na raspolaganje korisniku. Prema metodološkim objašnjenjima u „Statističkom ljetopisu“ Republike Hrvatske objekti za smještaj dijele se na kolektivne i privatne:¹³

- Kolektivni smještajni objekti pružaju noćenje turistima u sobi ili nekoj drugoj jedinici, ali broj mjesta koji osiguravaju mora biti veći od minimuma određenoga za skupine osoba koje premašuju jednu obitelj, a sva mjesta u objektu moraju biti pod istim zajedničkim komercijalnim tipom rukovođenja, čak i ako objekt ne stvara profit,
- Privatni smještajni objekti prema „Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti“ jesu objekti u kojima iznajmljivač vlasnik pruža usluge smještaja u sobi, apartmanu i kući za odmor, do najviše 10 soba, odnosno 20 stalnih postelja te usluge smještaja u kampu, organiziranome na zemljištu koje iznajmljuje vlasnik, s najviše 10 smještajnih jedinica, odnosno za 30 gostiju istodobno.

Postupnim razvojem turizma na području grada Slunja iz godine u godinu ostvaruje se veći porast dolazaka turista i ostvarenih noćenja. Porast noćenja većim dijelom se odnosi na noćenja u sobama za iznajmljivanje, odnosno privatnom smještaju, a ne toliko u osnovnim smještajnim kapacitetima.

U tablici koja slijedi prikazani su podaci o smještajnim kapacitetima na području grada Slunja.

¹³ Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis Republike Hrvatske, Zagreb, 2014. str. 424-427.

Tablica 1. Smještajni kapaciteti na području grada Slunja od 2010. do 2016. godine

GODINA	OBJEKTI	LEŽAJEVI	SOBE	APARTMANI
2010.	41	342	73	8
2011.	43	354	78	8
2012.	51	397	88	15
2013.	52	453	89	20
2014.	61	468	103	29
2015.	Nedostupan podatak	Nedostupan podatak	Nedostupan podatak	Nedostupan podatak
2016.	Nedostupan podatak	Nedostupan podatak	Nedostupan podatak	Nedostupan podatak

Izvor: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, (24.08.2017.)

3.1.1. Hotelska ponuda

Hotelski oblik smještaja u Slunju nudi turistički centar „Mirjana & Rastoke“ u Donjem Nikšiću.

U sklopu turističkog centra nalazi se:

- Hotel „Mirjana & Rastoke“,
- Putnička agencija „Mirjana & Rastoke“.

Hotel sa četiri zvjezdice raspolaže s 58 soba koje su opremljene:

- klima uređajem,
- grijanjem,
- podovi s tepihom,
- balkonom,
- besplatnim Wi-Fi pristupom,
- LCD tv sa satelitskim programima,
- radnim stolom,
- minibarom,

- sefom,
- telefonom,
- vlastitom kupaonicom sa masažnim tušem,
- sušilom za kosu,
- pristupom svim sobama sa dva lifta.

Dodatno hotel “Mirjana & Rastoke” nudi usluge mjenjačnice i posluge u sobu na zahtjev gosta kao i praonica za rublje. Za poslovne prigode na raspolaganju hotel ima moderno opremljenu konferencijsku dvoranu od 40 mjesta.

Slika 3. Hotel Mirjana & Rastoke

Izvor: Hotel Mirjana & Rastoke, www.mirjana-rastoke.com (31.08.2017.)

Zahvaljujući izobilju prirodnih ljepota grada Slunja, Nacionalnog parka Plitvička jezera i naravno vodeničarskog naselja Rastoke, centar je osnovao putničku agenciju sa ciljem turističkog oživljavanja ovog jedinstvenog kraja, nedovoljno upoznatog sa svakim čovjekom željnog prirodnih krajobraza, sklada i harmonije. Turistički centar je poznat kao jedan od organizatora avanturističkih- rafting/kayak-safari programa s vlastitom opremom i kadrom, te zahvaljujući vlastitim smještajnim i restoranskim kapacitetima i team building programa.¹⁴

¹⁴ Hotel Mirjana i Rastoke, www.mirjana-rastoke.com (31.08.2017.)

Uz turistički centar “Mirjana & Rastoke” koji se nalazi nedaleko od centra grada, u samom centru smješten je pansion Park, neposredno uz državnu cestu D-1, okružen gradskim parkom i svim važnijim institucijama. Od poznatog mlinarskog naselja Rastoke udaljen je svega 200 metara, a od Nacionalnog parka Plitvička jezera udaljen je 30 km.

Pansion Park raspolaže s vlastitim parkirališnim prostorom, velikom ljetnom terasom, dva caffè bara, te smještajna ponuda od:¹⁵

- 15 ×2-krevetna soba + mogućnost pomoćnog ležaja, kupaonica/WC
- 3×3-krevetna soba + mogućnost pomoćnog ležaja, kupaonica/WC
- 2× 4-krevetna soba, kupaonica/WC.

Slika 4. Pansion Park

Izvor: Rastoke, www.rastoke.com (31.08.2017)

Hostel Plitvice Rastoke smješten je svega 500 metara od Rastoka i gostima nudi predivan pogled na same Rastoke kao i na grad Slunj. Raspolaže sa 2 smještajne jedinice, svaka jedinica ima 9 ležaja, dvije kupaonice po svakoj smještajnoj jedinici. Neposredno uz hostel nalazi se caffè bar s kuglanom.

¹⁵ Rastoke, www.rastoke.com (31.08.2017.)

Slika 5. Hostel Plitvice Rastoke

Izvor: Turistička zajednica grada Slunja, www.tz-slunj.hr (31.08.2017.)

3.1.2. Privatni smještaj

Kuća ili stan koja nudi mogućnost smještaja jest svaka zgrada ili stan kojim se koristi sezonski ili povremeno, a nije smještajni objekt u kojima usluge smještaja pružaju pravne i fizičke osobe koje obavljaju ugostiteljsku djelatnost. Postepeno povećanje broja noćenja na području grada Slunja odnosi se na noćenja u sobama za iznajmljivanje, odnosno privatnom smještaju. Grad Slunj ima oko 50 kućanstava koji su registrirani i nude oblik privatnog smještaja.

3.2. UGOSTITELJSKI OBJEKTI PREHRANE I TOČENJA PIĆA

Ugostiteljska ponuda je neelastična, ograničena postojećim ugostiteljskim mogućnostima, no stoga je potražnja za ugostiteljskim uslugama neograničena, raznovrsna i elastična.

Ugostitelji pokušavaju ići u korak sa željama samih turista i posjetitelja te se trude ponuditi im što više sadržaja kako bi ih privukli i zadržali. U gradu Slunju se nalazi nekoliko caffe barova i nekoliko restorana. Ostali ugostiteljski objekti udaljeni su od centra grada i nalaze se u njegovoj okolini.

3.2.1. Barovi

Najveći broj ugostiteljskih objekata prehrane i točenja pića u gradu Slunju čine caffe barovi. To su ugostiteljski objekti u kojima se pretežito priprema i uslužuje kava i drugi napici. Uslužuju pića, a mogu se pripremati i usluživati ili samo usluživati topli i hladni sendviči, slastice i voće.¹⁶

Neki od barova su:

- Caffe bar Buk,
- Caffe bar Tijara,
- Caffe bar Tin,
- Caffe bar Leo,
- Caffe bar Vodena ovca i dr.

¹⁶ Ministarstvo turizma, prometa i razvitka, Pravilnik o razvrstavanju i minimalnim uvjetima ugostiteljskih objekata iz skupina „Restorani“, „Barovi“, „Cetering objekti“ i „objekti jednostavnih usluga“, Narodne novine 82/2007, br. 2599, 08.08.2007.

3.2.2. Restorani

Restoran je ugostiteljski objekt u kojem se pretežito pripremaju i uslužuju topla i hladna jela koja zahtijevaju složeniju pripremu, te ostala jela i slastice, uslužuju pića i pripremaju i uslužuju napici.¹⁷

U gradu Slunju, pri tom misleći na centar grada, postoji jedan restoran, nekoliko restorana se nalazi u vodeničarskom mjestu Rastoke, dok su ostali smješteni izvan centra grada po nekoliko kilometara udaljeni. Ugostiteljski sadržaji perspektiva su budućeg razvoja turizma i ugostiteljske ponude grada Slunja, što je u nastavku ovog rada поближе objašnjeno.

Neki od restorana koji su smješteni na području grada Slunja su:

- Restoran Pino,
- Restoran Grand,
- Restoran Feniks,
- Restoran Petro.

3.3. OSTVAREN TURISTIČKI PROMET GRADA SLUNJA (2015.-2016.)

U tablicama koje slijede u nastavku rada prikazani su podaci o ostvarenom turističkom prometu grada Slunja po mjesecima tijekom 2015. i 2016. godine.

¹⁷ Ministarstvo turizma, prometa i razvitka, Pravilnik o razvrstavanju i minimalnim uvjetima ugostiteljskih objekata iz skupina „Restorani“, „Barovi“, „Cetering objekti“ i „objekti jednostavnih usluga“, Narodne novine 82/2007, br. 2599, 08.08.2007.

Tablica 2. Ostvareni turistički promet grada Slunja po mjesecima za 2015. godinu.

SLUNJ 2015.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	UKUPNO
tur. dolasci	502	389	928	1535	2146	2590	4327	7335	4093	2372	1214	800	28231
tur. noćenja	552	420	1072	1718	2584	3150	5916	10450	5377	2645	1372	883	36139

Izvor: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Tablica 3. Ostvareni turistički promet grada Slunja po mjesecima za 2016. godinu.

SLUNJ 2016.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	UKUPNO
tur. dolasci	1061	1296	1642	2125	3488	4636	-	9590	4806	3229	-	1104	32977
tur. noćenja	1193	1391	1839	2753	4579	5974	-	13923	6504	3958	-	1356	43470

Izvor: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Podaci za mjesec srpanj i studeni 2016. godine nisu objavljeni na stranicama Državnog zavoda za statistiku zbog povjerljivosti.

Iz tablica 2 i 3 vidljivo je kako se broj dolazaka i noćenja turista u gradu Slunju povećao. Najveći broj dolazaka i noćenja odnosi se na Slunj u kojem se nalaze Rastoke, te manji dio na obližnja

naselja Donji i Gornji Nikšić. Primjetno je da se u gradu Slunju dolasci i noćenja ostvaruju u svim kalendarskim mjesecima, odnosno da nema prekida turističkim kretanjima tijekom godine, iako je prisutan sezonski karakter turizma.

4. TURIZM ZASNOVAN NA RASPOLOŽIVIM RESURSIMA GRADA SLUNJA

U klasifikaciji turističkih resursa stručnjaci i znanstvenici nemaju jednaka gledišta pa koriste različita svrstavanja, metode pa i nazive. Većina klasificira resurse u dvije skupine: prirodne (biotropne) resurse i društvene (antropogene ili atropične) resurse. Prirodne resurse možemo podijeliti na klimatske, geomorfološke, hidrografske, biogeografske i pejzažne, a društvene resurse na kulturno-povijesne, etnosocijalne, umjetničke, manifestacijske i ambijentalne.¹⁸

Prirodni i društveni resursi, da bi bili turistički resursi, moraju posjedovati određena svojstva (atribute) koja utječu na privlačenje privremenih posjetitelja. Četiri su osnovna svojstva turističkih resursa, a to su:¹⁹

- mogućnost bavljenja različitim sportsko-rekreativnim i drugim aktivnostima,
- određeni stupanj rijetkosti (kuriozitetnosti),
- znamenitost i
- visoka estetska vrijednost resursa.

Prema zadovoljavanju čovjekovih (turističkih) potreba, prirodni resursi po pravilu imaju rekreativna svojstva, odnosno utječu na fiziološke funkcije čovjeka (osvježenje, oporavak, odmor...), dok društveni resursi po pravilu djeluju na psihičke funkcije čovjeka, odnosno zadovoljavaju njegove kulturne potrebe (iako i neki prirodni resursi imaju slična djelovanja). Važno je još naglasiti da pojedini resursi prema stupnju atraktivnosti i intenzitetu djelovanja mogu samostalno djelovati, odnosno utjecati na privlačenje turista, dok se većina ostalih pojavljuje u kombinaciji s drugim resursima, koji im povećavaju intenzitet atraktivnosti. Te resurse nazivamo komplementarnim turističkim resursima.²⁰

¹⁸ Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O. i suradnici, Turizam: Ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, 2011., str. 22

¹⁹ Ibid

²⁰ Ibid

Sve prirodne elemente i faktore visokog stupnja privlačnosti koji su odraz geografske cjeline i koji se mogu turistički valorizirati, nazivamo prirodnim ili biotropnim resursima. Oni predstavljaju dobra koja nalazimo u svom okruženju: zemlja (tlo), rudno blago, vode (tekućice i stajaćice te podzemne vode), flora i fauna i slično.²¹

Slunjsko područje obilježava umjerena kontinentalna klima s blagim i umjereno hladnim zimama, te povoljnim rasporedom oborina. Sam prostor grada ima obilježja klasičnog dinarskog karaktera. Zbog krških obilježja na području Slunja nalaze se tri veće rijeke (Slunjčica, Korana i Mrežnica), te brojne manje rječice, potoci i slično. Flora i fauna ovog područja je raznolika s obzirom da se područje grada Slunja svrstava u prijelazno područje Panonske nizine i Dinarskog gorja, gdje se sukobljavaju geografski, klimatski i fitegeografski elementi dinarskog i panonskog utjecaja. Najznačajniji hidrografski resursi grada Slunja su Rastoke, te rijeke Korana, Slunjčica i Mrežnica.²²

Specifični oblici turizma zasnovani na prirodnim resursima su kada se u planiranju i razvoju turizma od strategije masovnosti (jednostavan i jeftin proizvod, veliki fizički obujam prometa) okreće diversifikaciji ponude (fokus na motivima koji ljude pokreću na turistička putovanja), turizam usmjeren na zadovoljavanje specifičnih potreba užeg segmenta tržišta.²³

Sve pojave, objekte, procese i događanja, koja kod čovjeka stvaraju potrebu za kretanjem da bi zadovoljio svoje kulturne potrebe, nazivamo društvenim ili antropogenim turističkim resursima. To su oni sadržaji za koje su vezana estetska i znamenita svojstva, a stvorili su ih narodi ili etničke skupine u davnoj ili bliskoj prošlosti. Možemo ih podijeliti na kulturnopovijesne, etnosocijalne, umjetničke, manifestacijske i ambijentalne društvene turistički atraktivne resurse. U pravilu, za takve resurse vezani su kraći boravci, a stupanj atraktivnosti pojedinih društvenih resursa određuje intenzitet posjećenosti i strukturu potražnje.²⁴ Na primjer, pri odabiru destinacije i planiranju svoga turističkog putovanja na većinu turista veliki utjecaj ima bogatstvo kulturno-povijesnih resursa, njihov estetski stupanj i njihova znamenitost, dok svojim estetskim svojstvima i svojstvom znamenitosti ambijentalni resursi rijetko mogu samostalno djelovati u privlačenju turista, ali njihov utjecaj na atraktivnost drugih resursa može biti značajan.

²¹ Bilen, M., Bučar, K., Osnove turističke geografije, Mikrorad, Zagreb, 2004., str. 22

²² Žalac, T., op.cit., str. 36-45

²³ Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr (24.08.2017.)

²⁴ Bilen, M., Bučar, K., op. cit., str. 38

U nastavku ovog rada navode se neki od primjera turističkih resursa kojima grad Slunj privlači svoje posjetitelje.

4.1. Planinarska staza „šume i vode“

Osim razgledavanja i šetnje višestoljetnim mlinarskim naseljem Rastoke, iz godine u godinu sve je bogatija ponuda sadržaja grada Slunja, pa tako planinari mogu uživati u planinarskoj stazi “šume i vode”. Staza nije zahtjevna, ne traži poseban napor, veliko planinarsko iskustvo ili alpinističke sposobnosti, a nudi ugodnu šetnju šumom, vidikovce s kojih puca prekrasan pogled, odmor na izvoru Slunjčice i šetnju njezinom obalom do Rastoka. Staza je duga 14 kilometara.

4.2. Nordijsko hodanje

Nordijsko hodanje je oblik fizičke aktivnosti gdje je obično, prirodno hodanje pojačano dodavanjem posebno dizajniranih štapova za Nordijsko hodanje.²⁵

Nordijsko hodanje u nas je relativno malo poznat oblik aktivnosti koji predstavlja kretanje u prirodi. Na slunjskom je području trasirano i tematizirano šest osnovnih staza uz još nekoliko kraćih odvojaka. Ukupno je 70,75 kilometara puteva u uglavnom nedirnutoj prirodi, s mnoštvom raznovrsnih doživljaja uz rijeke Koranu i Slunjčicu, povijesne znamenitosti te prirodne atrakcije. Ovakva ponuda nudi posjetiteljima priliku za aktivan i zdrav odmor u čarima netaknute prirode slunjskog kraja

4.3. Jahanje, kuglanje i biciklizam

Jahanje služi kao antistresni program za posebnu skupinu korisnika, koji imaju afiniteta za ovu vrstu odmora. Uzimajući u obzir današnji način života ovakav oblik turističke ponude, odnosno sadržaja postaje sve traženiji i takva mjesta postaju sve posjećenija.

²⁵ Hrvatski savez nordijskog hodanja, www.nordijsko-hodanje.com, (31.08.2017.)

U gradu Slunju takav oblik odmora nudi konjički centar Rastoke koji se nalazi na staroj cesti prema Jadranskom moru, između Rastoka i NP Plitvička jezera. Centar se bavi rekreativnim i sportskim jahanjem. Organiziraju šetnje po netaknutoj prirodi za djecu i odrasle sa mogućnošću škole terenskog jahanja. Za ljubitelje terenskog jahanja nude jednodnevne i višednevne izlete u neposrednoj blizini Rastoka i NP Plitvička jezera.

Kuglanje kao oblik rekreacije na području grada Slunja nudi kuglana „Šanac“, koja je ime dobila po povijesnom dijelu starog grada Slunja na kojem se nalazi. Udaljena je svega 800 metara od centra grada. U sklopu kuglane nalazi se caffe bar i hostel Plitvice Rastoke.

U slunjskoj okolini trasirano je i obilježeno sedam biciklističkih staza. Od ukupno 110 km, samo 500-tinjak metara mora se voziti državnom cestom D1, a sve ostalo su ceste i putevi s malo prometa pa se bez opasnosti može uživati u vožnji i razgledavanju ljepota kojima šire slunjsko područje obiluje. Staze nisu prezahtjevne pa nitko ne mora biti u vrhunskoj kondiciji da bi mogao uživati u vožnji. U biranju ruta vodilo se računa o tome što bi biciklistima bilo zanimljivo vidjeti pa trase prolaze zanimljivim predjelima koji pružaju nezaboravne vidike i znamenitosti i to nedaleko od rijeka, crkava, pećina i kupališta. Neki od njih su: Rastoke, kupališta na Korani u Slunju i Gnojnicama, šuma Jelvik, Frankopanov stari grad u Slunju, Napoleonov magazin u Slunju, stari grad Cetin nedaleko od Cetingrada, rodna kuća prvog hrvatskog osvajača olimpijske medalje, Milana Neralića, crkve Presvetog Trojstva, sv. Nikole, Uznesenja Blažene Djevice Marije, sv. Jurja, Majke Božje Karmelske.²⁶

4.4. Kupanje na rijekama

Rijeka Korana još je jedna od blagodati slunjskog kraja. Uređeno kupalište na rijeci Korani nalazi se u Rastokama podno najpoznatijeg slunjskog mosta. U ljetnim mjesecima rijeka dostiže temperaturu i do 28 stupnjeva celzijusa, te je time idealna za kupanje. Uz plivanje posjetitelji se mogu baviti sportskim sadržajima kao što su:

- odbojka na pijesku,
- badminton,

²⁶ Turistička zajednica grada Slunja, www.tz-slunj.hr, (31.08.2017.)

- nogomet,
- igre na vodi i
- skakaonica.

4.5. Rafting, kajaking i kanu

Rafting je vrlo značajan oblik aktivnog turizma koji je u Slunju i najrazvijeniji. Slunj je organizator natjecateljskog Rastrafa. Rastraf je 2007. godine započet kao utrka Europskog rafting kupa sa nešto više od trideset timova iz cijele Europe. Rastraf obogaćuje svoju ponudu - sportski dio festivala sačinjavaju četiri atraktivna ekstremna sporta: Rafting, Paintball, Free Climbing i Dirt Jump. Uz sportsku ponudu Rastraf ima i onu manifestacijsku jer u noćnom dijelu dana Slunj je domaćin brojnim glazbenicima. Rafting trka je službena trka europskog rafting kupa i jedna je od najposjećenijih u cijelom kalendaru, a u ostalim sportovima dolaze najbolji penjači, free styleri i paintball klubovi iz Hrvatske.²⁷

Plovidbom rijekom Koranom i Mrežnicom preko mnoštvo brzaca i sedrenih barijera odvija se vožnja kajaka i kanua. Plovi se po nepristupačnom dijelu rijeke, vožnja je duga više od deset kilometara, prolazi se kroz impresivne kanjone, preko više od 30 slapova.

4.6. Lov i ribolov

Harmoniju i bogatstvo prirode na najljepši način dočaravaju rijeke, te su zbog toga privlačne ribolovcima. Sve slunjske rijeke bogate su ribom. Rijeka Slunjčica bogata je potočnom pastrvom, a Korana, Mrežnica i Glina i drugom bijelom ribom (štuka, klen, podust, plotica, linjak). Športsko ribolovno društvo "Slunjčica" gospodari njihovim vodama.²⁸

²⁷ Rastraf, www.rastraf.com (24.08.2017.)

²⁸ Turistička zajednica grada Slunja, www.tz-slunj.hr, (31.08.2017.)

Okolica grada Slunja bogata je divljači, a zastupljene su divlje svinje, srne, zečevi, divlje patke i trčke. Netaknuta priroda i bogat fond divljači pružaju lovcima istinski doživljaj lova. Na području grada aktivno djeluju tri lovačka društva:²⁹

- LD „Korana“,
- LD „Sokol“,
- LD „Trčka“.

²⁹ Ibid

5. ZNAČAJ NACIONALNOG PARKA PLITVIČKA JEZERA ZA RAZVOJ TURIZMA GRADA SLUNJA

Park Plitvička jezera smješten je u unutrašnjosti gorske Hrvatske (oko 60 km zračne udaljenosti od mora) između visokih obronaka masiva Male Kapele na jugozapadu i Ličke Plješevice na sjeveroistoku tj. između 44° 44' 34" i 44° 57' 48" sjeverne geografske širine i 15° 27' 32" i 15° 42' 23" istočne geografske dužine. Površina Parka iznosi 29.685,15 ha i većim dijelom pripada Ličko-senjskoj županiji (90,7%), a manjim Karlovačkoj županiji (9,3%).³⁰

Na magistralnom putu od Zagreba preko Karlovca prema Plitvičkim jezerima nakon blagih predjela Korduna pojavljuje se kanjon Korane, odakle se otvara prvi vidik na gradić Slunj. Podno njega nalaze se Rastoke gdje se voda Slunjčice (Slušnice) prelijeva u Koranu. Rastoke su zapravo prvi susret i uvod u svjetski poznata Plitvička jezera i upravo zbog toga Rastoke nose naziv „Male Plitvice“. Sam način i vrijeme nastanka ovih slapova, slični su nastanku onih u svjetski poznatom nacionalnom parku, identičan je geološki sastav, raslinje i tipične krške pojave.³¹

Za razliku od tih jezera Rastoke su posebne i po tome što se u tom bogatstvu zelenila po otočićima i hridima ispreplelo ljudsko naselje s mlinicama. Kada su u drugoj polovici 19. stoljeća Plitvička jezera postala meka mnogih istraživača, znatiželjnika i ljubitelja prirode, na svom putu prema Plitvicama prvo su se susreli sa slunjskim Rastokama. Mjesto koje je prirodna i graditeljska rijetkost te povijesna vrijednost.³²

Broj jednodnevnih posjetitelja godišnje znatno je veći od broja noćenja i kreće se u Rastokama, prema procjenama Turističke zajednice grada Slunja, otprilike između 150.000 i 190.000. Od toga se najveći dio ostvaruje u predsezoni i posezoni, odnosno u drugoj polovici svibnja i prvoj polovici lipnja i rujnu, kada dnevno Rastoke posjećuje i više od 2.000 osoba. Tada su glavni posjetitelji Rastoka organizirane grupe s autobusima, posebice školska djeca. Nešto je manji broj

³⁰ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, Zagreb 2007. str.11

³¹ Žalac, T., op. cit., str. 9

³² Žalac, T., op.cit., str. 9

posjetitelja u travnju i listopadu, ali i u srpnju i kolovozu, kada su posjetitelji Rastoka uglavnom individualni turisti. Do preciznijih podataka o broju posjetitelja Rastoka ne može se doći, jer za cijeli lokalitet ne postoji sustav naplate ulaznica, a i pristup je moguć s više strana.

Područje grada Slunja predstavlja središnji dio mikroregije Korduna kao jugoistočnog dijela Karlovačke županije i sa svih strana okruženo je teritorijalno-upravnim jedinicama koje spadaju u ovu Županiju. Na sjeveru područje grada Slunja graniči s općinama Barilović, Krnjak i Vojnić, na istoku s općinom Cetingrad, na jugu s općinom Rakovica te na zapadu prema prijelaznom području Gorske Hrvatske odnosno Like s općinama Tounj, Josipdol i Saborsko. Među ovim prostorima znatniji turistički značaj ima samo općina Rakovica, koja je zahvaljujući blizini Nacionalnog parka Plitvička jezera po broju noćenja daleko najjača u Karlovačkoj županiji. Koncentracija većeg broja turista i ubiranje značajnih prihoda od turističke pristojbe omogućili su općini Rakovica dodatna ulaganja u turizam. Za područje grada Slunja ovaj razvoj ima pozitivni utjecaj, jer dio stacionarnih gostiju u području općine Rakovica i susjedne općine Plitvička Jezera u Ličko-senjskoj županiji pokazuje turistički interes i za područje Slunja. To se, osim na Rastoke, odnosi i na biciklističke itinerere na području grada Slunja. Uostalom, velik dio posjetitelja Rastoka i područja grada Slunja u cjelini čine osobe koje primarno posjećuju NP Plitvička jezera, udaljen svega pola sata vožnje. Ostali prostori u okruženju nemaju većeg utjecaja na Slunj, a nisu ni turistički razvijeni. Nešto turizma ima u preostalim gradovima Karlovačke županije - Karlovcu, Ogulinu i Dugoj Resi - ali za sada nisu prisutni elementi snažnijeg povezivanja njihove turističke ponude s turističkom ponudom Slunja. Ipak, ne bi trebalo zanemariti mogućnosti suradnje s tim gradovima i nekim okolnim općinama, posebice sa susjednim općinama Barilović, Tounj, Krnjak te nešto udaljenijim općinama Generalski Stol i gradovima Duga Resa i Karlovac. Tu se primarno misli na turističko korištenje rijeka Korane i Mrežnice kao kupališnih i rafting destinacija te na organiziranje zajedničkih biciklističkih itinerera. Na koji će se način ovaj razvoj odvijati, ovisit će primarno o ulaganjima u interpretaciju i uređenje turističkih atrakcija, za što su u prvom redu zadužene pojedine općine i gradovi, kao i o individualnoj poduzetničkoj inicijativi (a koju bi gradovi i općine također trebali stimulirati raznim fiskalnim i drugim mjerama u skladu sa svojim mogućnostima).³³

³³ Institut za turizam, Razvoj turizma na području značajnog krajobraza Slunjčica, Zagreb, 2010., str. 12

Vizija Nacionalnog parka Plitvička jezera povezuje sve interesne skupine i dionike u osiguranju kvalitetnije budućnosti, kako Parka tako i lokalne zajednice, i svih dionika. Park je u ulozi pokretača održivog razvoja u regiji te prostora koji pruža nova iskustva posjetiteljima, posebice s obzirom na jedinstvenost prirode i mogućnosti rekreacije. Vizija predstavlja temeljni okvir za donošenje razvojnih odluka u Parku te sve aktivnosti moraju voditi njezinu ostvarenju. Kako bi se vizija ostvarila, utvrđeni su sljedeći dugoročni ciljevi:³⁴

- očuvati jedinstvenu kršku biološku raznolikost omogućavajući nesmetane prirodne procese te osiguravajući zaštitu područja s neznatnim ljudskim utjecajem,
- suradnja lokalne zajednice i uprave Parka u planiranju i provođenju lokalnog razvoja,
- osiguravanje dostupnosti istinskog doživljaja prirodnih vrijednosti Parka za posjetitelje.

Ciljevi utvrđeni tijekom izrade Plana upravljanja istovjetni su izvornim ciljevima zbog kojih je Park osnovan. To se naročito odnosi na očuvanje prirode s naglaskom na jezera i proces nastajanja sedre te mogućnosti obrazovanja i rekreacije posjetitelja. Novi aspekt koji se uvodi ovim Planom upravljanja je očuvanje divljine kao posebne značajke Parka i mogućnost njenog vrednovanja kao resursne osnove održivog razvoja lokalne zajednice te njihovog aktivnog sudjelovanja u očuvanju i upravljanju zaštićenim područjem.³⁵

Nacionalni park Plitvička jezera odlikuje se visokovrijednim i raznolikim krajobrazom s izraženim netaknutim i nepromijenjenim značajkama krša. Velik dio Parka nije aktivno korišten tijekom proteklih nekoliko desetljeća, dok su drugi dijelovi bili pod utjecajem ljudskih aktivnosti (npr. travnjaci). Prostor Parka zasigurno će se vremenom mijenjati, ali svi dionici uključeni u upravljanje Parkom moraju osigurati da se te promjene događaju na način kojim će Park očuvati svoj značaj mjesta izuzetne, očuvane prirodne i kulturne baštine. Tri su temeljna cilja predviđena za dugoročno održivo upravljanje Parkom:³⁶

- očuvanje – trajno očuvati krajobraznu i biološku raznolikost te kulturnu baštinu,

³⁴ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, Zagreb 2007. str.16

³⁵ Ibidem, str.16

³⁶ Ibidem, str.16

- obrazovanje i rekreacija – promicati mogućnosti za razumijevanje važnosti očuvanja prirodnih vrijednosti i kulturne baštine te uživanje u netaknutoj prirodi i ostalim posebnostima Parka,
- jačanje lokalne zajednice – pojačati započetu suradnju s lokalnom zajednicom u održivom korištenju prirodnih dobara Parka s ciljem lokalnog, odnosno regionalnog gospodarskog rasta i razvoja, osiguravanja prihoda lokalnom stanovništvu te otvaranja novih radnih mjesta.

Prema planu upravljanja vidljivo je da Nacionalni Park kada je riječ o daljnjem očuvanju kao svjetske turističke atrakcije te revitalizaciji Rastoka i grada Slunja kao turističkog i povijesno-spomeničkog mjesta, neminovno ima u vidu njihovu geografsko-prirodnu povezanost i uzajamne razvojne mogućnosti u ekonomsko-turističkom, socijalnom i kulturnom pogledu, a prvenstveno u ekološkom smislu zaštite toga prirodnog i životnog prostora.³⁷

³⁷ Lučić, B., Rastoke na slapovima Slunjčice, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1990. str. 143

6. TURISTIČKI POTENCIJAL I MOGUĆNOST BUDUĆEG RAZVOJA TURIZMA U GRADU SLUNJU

Budući razvoj turizma na području grada Slunja omogućio bi se kroz dodatna ulaganja u razvoj turističke ponude. Bitno je ponudu diversificirati na način da svatko pronade nešto za sebe jer je očito da je turističkih potencijala bezbroj. Da bi se omogućio daljnji razvoj nužno je produljiti turističku sezonu, izgraditi turističku infrastrukturu u skladu sa zahtjevima potrošača, obogatiti sadržaj boravka turista, potaknuti na veću potrošnju, koristiti lokalnu radnu snagu, utjecati na podizanje kvalitete usluga te poticati valorizaciju kulturne baštine ali i njenu zaštitu i obnovu.

Prema sadašnjim saznanjima većina planiranih projekata mogla bi poboljšati stanje zaštite okoliša, odnosno smanjiti pritisak na prihvatni kapacitet. Tu se primarno misli na planiranu izgradnju slunjske cestovne obilaznice, koja će bitno smanjiti štetne utjecaje uslijed velikog automobilskeg prometa u neposrednoj blizini Rastoka. i planirani projekt sportsko – rekreacijskog centra Rastoke na lokalitetu Napoleonov magazin mogao bi povoljno djelovati na okoliš, jer bi usmjerio neke potencijalno opasne turističke sadržaje iz prostora zaštićenog krajobraza neposredno uz obalu Slunjčice i Korane u prostor izvan granica zaštićenog krajobraza.

Sadašnji maksimalni broj posjetitelja od otprilike 2000 dnevno u vrijeme prevladavanja organiziranih obilaska autobusima i otprilike 1000 dnevno u ljetnoj sezoni kada dolaze pretežno individualni turisti, mogao bi se udvostručiti bez ozbiljnih opasnosti po okoliš i bez smanjenja zadovoljstva posjećivanja. Za to su potrebne samo dvije osnovne intervencije – organizacija kružnog obilaska s pripadajućim putokazima i oznakama te povećanje broja parkirališnih mjesta u zoni oko Rastoka.³⁸

³⁸ Klarić, Z., Horak, S., Razvoj turizma na području značajnog krajobraza Slunjčice, Institut za turizam, Zagreb, 2010. str. 10-11.

6.1. Mogućnost razvoja smještajnih kapaciteta

Dosadašnji turizam masovnog tranzitnog tipa, koji se razvio na području grada Slunja i Rastoka, bi kroz iduće godine mogao devastirati vodeničarsko naselje Rastoke. Pomak u razvoju turizma grada bi trebao biti u poboljšanju smještajnih kapaciteta, odnosno mogućnosti razvoja hotelskog smještaja. Kao pogodan primjer mogućih ulaganja u razvoj hotelske ponude je stari hotel u Slunju koji se ističe s vrlo atraktivnom lokacijom na stijeni iznad Rastoka, s pogledom na Stari grad.³⁹ Također, valja potencirati adaptaciju pansiona kao ugostiteljskih objekata za smještaj, obzirom da ih obilježava visokokvalitetna usluga smještaja, prehrane i toćenja pića.

Slika 6 . Stari hotel u Slunju

Izvor: Karlovački portal, www.kaportal.hr (24.08.2017.)

³⁹ Klarić, Z., Horak, S., op.cit. str. 14

Uz stari hotel u Slunju kao primjer mogućih ulaganja u smještajni kapacitet može se izdvojiti ulaganje u gradnju malih hotela. Mali hoteli imaju višestruke prednosti. Takvi hoteli su manje komplicirani za izgradnju, niži su kapitalni troškovi i potrebno im je manje opreme. Stil rada u malim hotelima je jednostavniji, lakše je obučiti osoblje i osigurati učinkovitije poslovanje. Budućnost turizma čine mali, osobito obiteljski hoteli. Naime, takvi objekti u stanju su promptnije i efikasnije reagirati na tržišne promjene i njima se uspješnije prilagođavati.⁴⁰

6.2. Mogućnost razvoja ugostiteljske ponude (hrana i piće)

Razvoj ugostiteljske ponude grada Slunja ostvario bi se kroz dodatna ulaganja, to jest poticajem poduzetnika na izgradnju ugostiteljskih objekata više razine usluge. Kao jedna od izuzetno pogodnih lokacija za ovakav poduzetnički pothvat je obala rijeke Korane, na samom pristupu kupalištu. Izgradnjom ugostiteljskog objekta klasificiranog kao restoran povezala bi se sela i turistička ponuda, odnosno ostvarila bi se suradnja sa seoskim domaćinstvima koja bi proizvodila domaće ekološke namirnice, a koje bi se uslužile u restoranu. Time bi se ostvario poticaj za stvaranje dobiti u okviru tradicijskog seoskog gospodarstva i modernoj proizvodnji čije bi proizvode obilježavale nacionalne specifičnosti. Perspektiva je u zapošljavanju uz edukacije zaposlenih o važnosti očuvanja tradicijskih značajki ovog kraja i uključivanje tradicijskih proizvoda u moderan način ponude. Također, čuvati „narodno blago“ kroz organizaciju radionica i prezentaciju proizvoda nastalih kao rezultat rada vrijednih ruku seoskih gospodarstvenika.

Kako bi se poboljšala ugostiteljska ponuda na području grada Slunja nužno je ulagati u izgradnju određenih objekata iz skupine restorani kao što su: restoran, gostionica i slastičarnica. Iz skupine barovi obećavajuća je klet. U centru grada trenutno ne posluje slastičarnica. Izgradnjom restorana, gostionice ili slastičarnice poboljšala bi se ugostiteljska ponuda grada. Izgradnjom kleti ostvarila bi se mogućnost ponude domaćih proizvoda, karakterističnih za ovo područje, odnosno nastojala bi se očuvati jela temeljena na autohtonim receptima slunjskog područja.

⁴⁰ Borković, V., Strateški marketing malih i srednjih hotelskih poduzeća u Hrvatskoj, *Tourism and Hospitality Management*, god. 2, br. 2, 1995, str. 282.

6.3. Mogućnost razvoja turističke ponude (mlinice)

Sljedeći primjer poboljšanja turističke ponude je izgradnja mlinica. Rastoke su poznate po mlinicama u kojima se nekada mljelo žito za čitavo šire područje. Prva mlinica izgrađena je još u 17. stoljeću, a najveći broj objekata datira iz prijelaza 19. na 20. stoljeće. Graditeljski materijali korišteni u prošlosti bili su prije svega drvo i sedra. Nekada su u Rastokama postojale 22 mlinice sa tri do četiri mlina u svakoj. Do danas su na žalost obnovljena svega dva mlina. Na području Rastoka nekada je također postojao čitav niz drvenih mostića, koje bi zajedno sa mlinicama, trebalo obnoviti i uključiti u turističku ponudu. Obnovu je nužno provoditi u skladu s graditeljskom baštinom ovoga kraja u suradnji s nadležnim konzervatorskim tijelima

6.4. Mogućnosti razvoja specifičnih oblika turizma

Perspektiva razvoja turizma grada Slunja očituje se, između ostalog, u razvoju sportsko-rekreacijskog turizma. Planirani projekt sportsko – rekreacijskog centra Rastoke na lokalitetu Napoleonov magazin povoljno djeluje na okoliš, usmjerava potencijalno opasne turističke sadržaje iz prostora zaštićenog krajobraza neposredno uz obalu rijeke Slunjčice i Korane u prostor izvan granica zaštićenog krajobraza. Izgradnja staze na kordunskoj planini Mašvina upotpunila bi doživljaj i ponudu ljubiteljima penjanja i planinskog hodanja. Nužno je poduzeti i niz marketinško-interpretacijskih akcija usmjerenih na stvaranje raznih tematskih itinerera uz rijeke Koranu i Mrežnicu kao ključne prirodne odrednice područja grada Slunja i s njime povezanog funkcionalnog okruženja.

Različite vrste i oblici turizma koji nisu agresivni prema okolišu mogu naći mjesto u turističkoj ponudi grada Slunja. Tako Rastoke mogu postati regionalno odredište za sve programe učenja u prirodi, posebno na temu ljekovitog bilja, cvijeća, gljivarstva, promatranju ptica i sl. Održavati se mogu i razni tečajevi za manje grupe ne temu „eko-etno“, fotografije prirode i slikanja. Potrebno je osmisliti i tematske programe poput održavanja tradicionalnog prela. Takvom tradicionalnom ponudom doprinijelo bi se izgradnji i očuvanju hrvatske kulturne baštine na temeljima i specifičnostima narodnog života.

U kontekstu sveukupnog turističkog razvoja ovog prostora može se preporučiti i posvećivanje posebne pozornosti interpretacijskom opremanju i eventualnoj obnovi izuzetno vrijednih povijesnih gradina kao što su stari grad Slunj, Blagaj, Furjan, Kremen na području grada Slunja. Obećavajući su održivi specifični oblici turizma na promatranom prostoru poput ekoturizma, manifestacijskog turizma, turizma s temom gastronomije, lovnog i ribolovnog turizma.

7. ZAKLJUČAK

Grad Slunj svoj turistički potencijal bazirao je na područje Rastoka unutar kojih se razvio turizam s naglaskom na prirodnu baštinu. Danas osim Rastoka, u Slunju su prisutni i drugi turistički sadržaji. Posjetiteljima se omogućava bavljenje sportsko-rekreacijskim aktivnostima kroz kuglanje, jahanje, biciklizam, kupanje u rijekama, lov i ribolov te planinarenje. Turističke atrakcije različite vrijednosti, koje se nalaze na području grada Slunja trenutno nisu odgovarajući turistički valorizirane, pa predstavljaju neiskorišteni potencijal.

Posjetiteljima treba omogućiti kvalitetniji doživljaj Rastoka osmišljenim načinom obilaska, odnosno stvaranje raznih tematskih itinerera uz rijeke Koranu i Mrežnicu kao ključne prirodne odrednice područja grada Slunja i s njime povezanog funkcionalnog okruženja. Omogućiti zanimljiv i nešto duži boravak na ovom lokalitetu aktivacijom i drugih mogućnosti kao što su obilazak Starog grada, Napoleonovog magazina, središta Slunja te okolice. Na tragu tome je i planirana turistička zona kod Napoleonovog magazina, koja može utjecati na povećanje atraktivnosti grada Slunja kao odredišne turističke destinacije. U budućem turističkom razvoju ovoga područja, treba se, između ostalog, orijentirati na primjereno opremanje turističkih atrakcija. Navedeno podrazumijeva uređenje prilaza turističkim atrakcijama i njihovo odgovarajuće označavanje putokazima, osiguranje odgovarajućeg broja parkirališnih mjesta i njihovo jasno obilježavanje prometnim znakovima. Pomak u razvoju turizma grada bio bi vidljiv i u poboljšanju postojećih, kao i adaptaciji novih, smještajnih kapaciteta orijentiranih na male obiteljske hotele i pansione. Obogaćivanje turističke ponude podrazumijeva ulaganje u ugostiteljsku ponudu kroz gradnju restorana u centru grada, kao i na vrlo atraktivnoj lokaciji uz rijeku Koranu. Primjer obogaćivanja turističke ponude je i izgradnja mlinica. Nekada su u Rastokama postojale 22 mlinice sa tri do četiri mlina. Do danas su obnovljena dva mlina.

Značajno je da se sadržaj turističke ponude grada Slunja prilagodi turistima današnjice koji žele avanturu, odnosno doživljaj koji će ovjekovječiti njihov boravak u toj destinaciji, koji će ih navesti na potrošnju, a primjerenom vrijednošću za novac i atraktivnošću turističkog proizvoda navesti na ponovni dolazak.

Različite vrste i oblici turizma koji nisu agresivni prema okolišu mogu naći mjesto u ponudi, a na gradu Slunju, Turističkoj zajednici grada Slunja, Javnoj Ustanovi Karlovačke županije, drugim uključenim institucijama, turističkim agencijama i zainteresiranim privatnim sektorom je da u međusobnoj komunikaciji planiraju, izrađuju i provode programe i projekte razvoja i unapređenja održivog turizma na području Rastoka i grada Slunja.

POPIS LITERATURE

STRUČNE KNJIGE:

1. Bilen, M., Bučar, K., Osnove turističke geografije, Mikrorad, Zagreb 2004.
2. Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O. i suradnici, Turizam: Ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb 2011.
3. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Nacionalni park Plitvička jezera, Plan upravljanja, Zagreb 2007.
4. Lučić, B., Rastoke na slapovima Slunjšice, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1990.
5. Klarić, Z., Horak, S., Razvoj turizma na području značajnog krajobraza Slunjšice, Institut za turizam, Zagreb, 2010.

OSTALI IZVORI:

1. Ministarstvo turizma, prometa i razvitka, Pravilnik o razvrstavanju i minimalnim uvjetima ugostiteljskih objekata iz skupina „Restorani“, „Barovi“, „Cetering objekti“ i „objekti jednostavnih usluga“, Narodne novine 82/2007, 08. 08. 2007.
2. Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis Republike Hrvatske, Zagreb, 2016.

INTERNET STRANICE:

1. Grad Slunj, www.slunj.hr (24.08.2017.)
2. Turistička zajednica grada Slunja, www.tz-slunj.hr (24.08.2017.)
3. Rastoke, www.rastoke.com (24.08.2017.)
4. Rastraft, www.rastraft.com (24.08.2017.)
5. Hotel Mirjana i Rastoke, www.mirjana-rastoke.com (24.08.2017.)
6. Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr (24.08.2017.)
7. Hrvatski savez nordijskog hodanja, www.nordijsko-hodanje.com (24.08.2017.)
8. DRžavni zavod za statistiku, www.dzs.hr (24.08.2017.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Smještajni kapaciteti na području grada Slunja od 2010. do 2016. godine.....	11
Tablica 2. Ostvareni turistički promet grada Slunja po mjesecima za 2015. godinu.....	17
Tablica 3. Ostvareni turistički promet grada Slunja po mjesecima za 2016. godinu.....	18

POPIS ILUSTRACIJA

Popis slika

Slika 1. Stari grad Slovin.....	5
Slika 2. Napoleonov magazin.....	6
Slika 3. Hotel Mirjana & Rastoke.....	12
Slika 4. Pansion Park.....	13
Slika 5. Hostel Plitvice Rastoke.....	14
Slika 6. Stari hotel u Slunju.....	30